

A szexuális orientáció kérdései

A leszbikus, meleg, biszexuális és transznemű (LMBT) emberek társadalmi kirekesztettségét vizsgálta Magyarországon az MTA Szociológiai Kutatóintézet, a Háttér Társaság a Melegekért szervezettel és a Labrisz Leszbikus Egyesülettel együttműködésben, a Szociális és Munkaügyi Minisztérium megbízásából, 2007. augusztus és október között dr. Takács Judit, Mocsónaki László és P. Tóth Tamás szakértők irányításával végzett kutatásában.

A társadalmi kirekesztés az Európai Bizottság 2004-es meghatározásából kiindulva olyan folyamatként értelmezhető, amely során egyes emberek a társadalmi, gazdasági és kulturális életben való teljes körű részvétel lehetőségének korlátozottasága, szegénységük, szakértelmük, az élethosszig tartó tanulás lehetőségének hiánya, illetve az általuk elszenvedett diszkrimináció következtében a társadalom peremére szorulnak. Európai társadalompolitikai szakértők korábban is hangsúlyozták, hogy a társadalmi kirekesztettség nem pusztán az elégtelen jövedelmi viszonyokat vagy a munka világában való korlátozott részvételi lehetőségeket jelenti, hanem olyan területeken is hat, mint a lakhatás, az oktatás, az egészségügy és a szolgáltatásokhoz való hozzáférés – valamint nem csupán egyéneket érint, hanem társadalmi csoportokat is, különösen olyan városi és vidéki környezetben, ahol diszkriminációnak vagy szegregációnak vannak kitéve.

A kutatás célja

A leszbikus, meleg, biszexuális és transznemű (LMBT) emberek magyarországi helyzetének és társadalmi

kirekesztettségük mértékének felmérése volt a cél, különös tekintettel a társadalmi előítéletek és a diszkriminációs gyakorlatok működésére és hatásaira. A vizsgálat során az LMBT-közösségben élő emberek társadalmi kirekesztettségét elsősorban állampolgári politikai és társadalmi jogaik megtagadásaként, illetve meg nem valósulásaként tanulmányozták az egyéni tapasztalatok tükrében.

Törvények

Magyarországon 2001. áprilisban készült először olyan általános antidiszkriminációs törvényjavaslat, amelyben – a 2000/78-as foglalkoztatási EU direktívával összhangban – a szexuális orientáció már védett kategóriaként szerepelt. A 2004. januártól hatályos, az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. számú törvény pedig már húsz védendő diszkriminációs alapot tartalmazott, amelyek közé a szexuális irányultság, valamint – a törvény meghozatalakor még Európában is egyedülálló módon – a nemi identitás is bekerült.

A törvényileg védendő kategóriák: nemi, faji hovatartozás, bőrszín, nem-

zetiség, nemzeti vagy etnikai kisebbséghez való tartozás, anyanyelv, fogyatékoság, egészségi állapot, vallási – vagy világnézeti meggyőződés, politikai vagy más vélemény, családi állapot, anyaság (terhesség) vagy apaság, szexuális irányultság, nemi identitás, életkor, társadalmi származás, vagyoni helyzet, a foglalkoztatási jogviszony vagy munkavégzésre irányuló egyéb jogviszony részmunkaidős jellege, illetve határozott időtartama, érdekképviselethez való tartozás.

Bár Magyarországon az egyenlő bánásmód-törvény hatálybalépése óta tiltott a szexuális irányultság és a nemi identitás szerinti megkülönböztetés, továbbra is gyakran felmerül, hogy pontosan mit is kell érteni a szexuális irányultság vagy a nemi identitás alapú diszkrimináció fogalmán. Fontos kérdés például, hogy a diszkriminációtól való védelem csak egyénileg vonatkozik az LMBT-közösségben élő személyekre vagy partneri viszonyaikat is érinti. Az egyenlő bánásmód-törvény előírásainak megfelelően 2005-ben létrehozott Egyenlő Bánásmód Hatóság jogalkotási javaslata a házasság intézményének megnyitására a leszbikus, meleg, biszexuális és transznemű emberek részére azt mutatja, hogy a diszkriminációs alapokat a partneri kapcsolatok szintjén is védendőnek tekintik.

EBHTT/10.007/10/2007. számú jogalkotási javaslat szövege: „Az Egyenlő Bánásmód Hatóság Tanácsadó Testülete a házasság intézményének megnyitását javasolja a leszbikus, meleg, biszexuális és transznemű emberek

ESÉLYEK ÉS LEHETŐSÉGEK

része. Ennek megfelelően javasolja a Magyar Köztársaság Kormányának, hogy készítsen elő és terjesszen az Országgyűlés elé olyan törvénytervezetet, amely lehetővé teszi az azonos neműek számára a házasságkötést a különeműek részére járó minden jog megadása mellett.”

Bővebben: www.egyenlobanasmod.hu

Miközben Európában a 21. század elejére az Európai Unió és az Európa Tanács intézményei által megerősített jogi normává vált az azonos nemű felnőttek kölcsönös beleegyezésen alapuló szexuális gyakorlatának dekriminalizációja, az LGBT-emberek jogi emancipációjának területén még mindig vannak – elsősorban az államilag elismert együttélés és a szülői jogok rendezetlenségéből adódó – problematikus kérdések, amelyek egyelőre Magyarországon is megoldatlanok.

Az LGBT-kutatás főbb eredményei

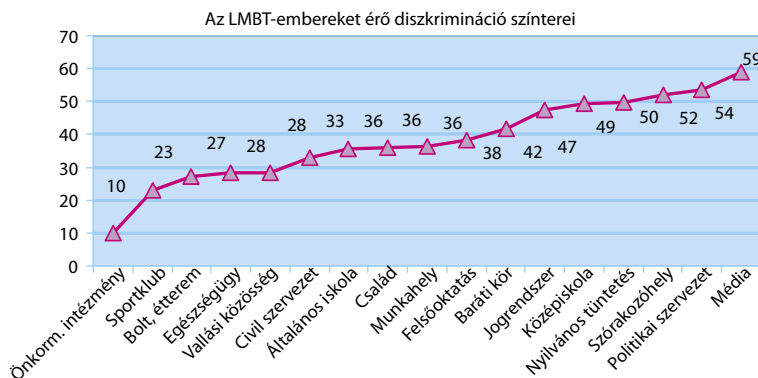
A kutatás empirikus alapját egy LGBT-embereknek szóló kérdőíves felmérés (N=1122), 150 diszkriminációs történet és 14 strukturált interjú elemzésének eredményei alkották.

hogy Magyarország európai kontextusban a kevésbé toleráns társadalmak közé tartozik, mely tényező fontos szerepet játszik az LGBT-emberek által érzékelt társadalmi kirekesztő mechanizmusok működésében.

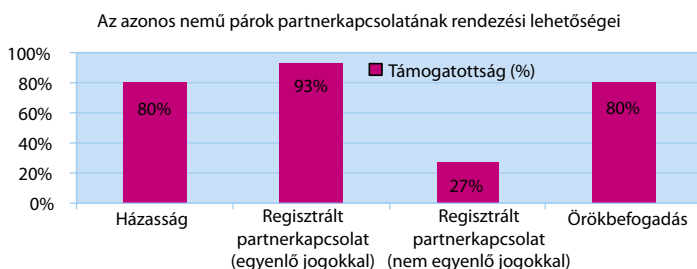
A kutatási eredmények azt mutatták, hogy a megkérdezett magyar LGBT-emberek gyakran szenvedtek az elismerés hiányától és a szocializáció legfontosabb intézményeiből (család, iskola, iskolai kortárscsoport, munkahely, egészségügyi intézmények) való kirekesztéstől.

Young strukturális elnyomás koncepcióját alkalmazva az LGBT-emberek magyarországi helyzetéről elmondható, hogy (többnyire verbális) bántalmazásuk és megfélemlítésük, valamint az a tény, hogy a legtöbb társadalmi közegben nem ismerik fel és/vagy nem kezelik hatékonyan hátrányosan megkülönböztetett helyzetükből adódó problémáikat, az Lgbt-emberek ellen irányuló rendszerű erőszak tüneteként értelmezhető. Míg az LGBT-témák társadalmi és politikai diskurzusbeli, médiabeli és iskolai láthatatlansága, illetve negatív ítéleteket tükröző reprezentációi, valamint (elsősorban a házassággal és az örökbefogadással kapcsolatban) a magyar jogrendszerben intézményesített nyílt megkülönböztetés a heteronormatív kulturális

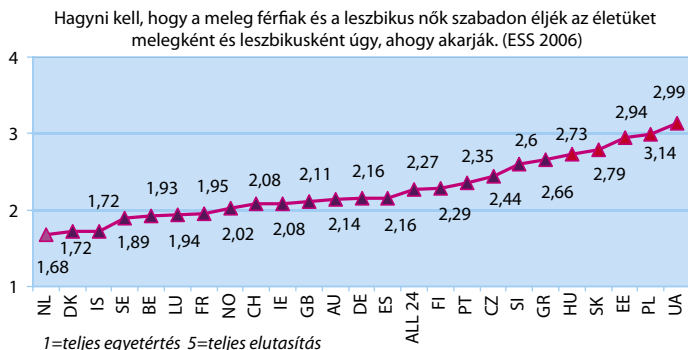
Az LGBT-embereket érő társadalmi megkülönböztetés fő szinterei Magyarországon (%)

Az azonos nemű párok házasságának, regisztrált partnerkapcsolatának közös örökbefogadásának támogatottsága LGBT-válaszadók körében

A leszbikusok és a meleg férfiak iránti tolerancia szintje 24 európai országban (átlagértékek)

A leszbikus nők és a meleg férfiak iránti társadalmi toleranciaszint indikátorainak vizsgálatából kitűnt,

laj kortárs csoport, munkahely, egészségügyi intézmények) való kirekesztéstől.

Háttér Társaság a Melegekért

imperializmus működésének jeleként azonosítható.

Az egyenlő bánásmód megteremtését szolgáló, Magyarországon is bevezetett jogi reformok elősegíthetik a társadalmi normák változását, a diszkriminációt tiltó rendelkezések léte azonban önmagában nem jelent túl sokat, ha nem alkalmazzák őket és/vagy az emberek – megfelelő nyilvánosság hiányában – nem is tudnak ezek létezéséről. Problémát jelenthet, ha a hivatalos intézményrendszer nem elég érzékeny az LGBT-emberek társadalmi megkülönböztetésére, és nem ad elég ösztönzést ahhoz, hogy az egyének utat találjanak a megfelelő intézményekhez. A létező, ám nem hatékonyan működő – azaz a rászoruló számára ismeretlen vagy megközelíthetetlen – intézmények hozzájárulhatnak ahhoz, hogy a diszkrimináció bizonyos formái rejtve maradjanak. Továbbá nehéz életet lehelni a meglévő egyenlőbánásmód-rendelkezésekbe, ha az érintettek félnek törvény adta lehetőségeikkel élni és hajlamosak elfogadni „másodrendű állampolgár” státusukat.

Az egyenlő jogok biztosításának egyik előfeltétele a hátrányosan megkülönböztetett csoportok társadalmi láthatóságának, észlelhetőségének a növelése, ami azonban sebezhetővé teheti az egyént, ezért nem is mindenki engedheti meg magának, hogy nyíltan fölállalja önmagát. Társadalmilag láthatatlan alanyok érdekeit és jogait védeni nagyon nehéz, szinte lehetetlen feladat: az LGBT-embereket érő diszkrimináció sok esetben pedig azért marad rejtve, mert az áldozatok – gyakran éppen a további, esetenként családtagjaikat és közeli barátaikat is érintő megkülönböztetéstől való félelem miatt – inkább elkerülik a nyilvánosságot.

dr. Takács Judit

Az 1995-ben alakult egyesület megszületése óta komoly szerepet vállal a hazai melegmozgalom ügyeiben. Már megalakulásakor célul tűzte ki a konkrét segítségnyújtás – segítőszolgálatok szervezése, HIV/AIDS-megelőzés, közösségszervezés – mellett a közvélemény figyelmének felhívását a leszbikus, meleg, biszexuális és transznemű emberek problémáira és azok megoldatlanságára, az LGBT-közösség érdekeinek védelmére, a társadalomban máig élő előítéletek, sztereotípiák tarthatatlanságára.

Mocsonaki László, az egyesület alapítója mutatta be a szervezetest. Elmondta, hogy a fő célok mellett 1997 óta részt vállalnak a meleg és leszbikus kulturális fesztiválok, a Meleg Büszkeség Napi felvonulások, az AIDS Világnapok, különböző konferenciák, megmozdulások szervezésében, nyilatkozatok és tiltakozások kiadásában. Állást foglalnak és fellépnek a meleg hátrányos megkülönböztetése, illetve az LGBT-közösséget ért különféle társadalmi, jogi támadások ellen.

Az egyesület első programja, a telefonszolgálat, 1996 februárja óta működik, képzett munkatársaik a hét minden napján 18-tól 23 óráig fogadják a hívásokat. A telefonvonal egyedülálló lehetőség a leszbikusok, a melegek, a biszexuálisok és a transzneműek számára kérdéseik, problémáik megbeszélésére, általános tanácsadásra.

A Háttér jogi programja 2000 nyarán kezdte meg működését a Nyílt Társadalom Intézet (OSI) támogatásával.

Bonyolultabb jogesetek megoldásához az egyesülettel szerződéses kapcsolatban álló ügyvédek tudnak segítséget nyújtani, és ők azok, akik a tanácsadással nem elintézhető ügyek peres és peren kívüli képviselőjét a bíróság, az ügyészség és más hatóságok előtt vállalják. A szolgáltatások ingyenesek.

Mivel Magyarországon a HIV-fertőzöttek jelentős része a melegek köréből kerül ki, az egyesület felvállalt tevékenysége a HIV- és AIDS-megelőző programok szervezése a meleg közösségen belül. A Nemzeti AIDS Bizottság támogatásával felvilágosító füzeteket készítettek a megelőzés lehetőségeiről, illetve többféle prospektust állítottak össze, amelyben a biztonságosabb szexuális érintkezés legfontosabb szabályait foglalták meg.

Az egyesület 2001 júniusától vesz részt a Center for AIDS Intervention Research (CAIR-Medical College of Wisconsin; Milwaukee, USA) által vezetett kutatásokban és HIV-megelőző programok kialakításában.

A szervezet megalakulása óta részt vállal az LGBT-közösséget érintő kérdések felvetésében hazai és nemzetközi téren. Felhívják a figyelmet azokra az esetekre, amelyek során melegeket, leszbikusokat, biszexuálisokat, transzneműeket vagy bármely más kisebbség tagjait hátrányos megkülönböztetés ér (Sziget-botrány, Károli-ügy, özveggy nyugdíj-ügy, HIV-pozitív középiskolás diszkriminatív módon történő magántanulónak nyilvánítása stb.). Az egyesület eszközeivel fellép a kirekesztő jelenségek ellen a jogi, társadalmi, politikai színtéren egyaránt. Együttműködnek mindazon hazai és külföldi meleg és nem meleg emberi jogi civil szervezettel, amelyek hasonló célokért küzdenek.

Bővebben: www.hatter.hu

V. M.

Labrisz Leszbikus Egyesület

A Labrisz Leszbikus Egyesületet hivatalosan 1999-ben jegyezték be, de az a csoport, amely megszervezte az egyesületet, 1996 óta rendezett találkozókat, beszélgetéseket. Néhány leszbikus nő nem hivatalos, fénymászolt lapot jelentetett meg, s később beszélgetést szervezett az olvasóknak. A csoport havonta találkozott, s a Labrisz-estek azóta is szerveződnek, minden hónapban. Később, az itt összegyűlt nők közül tizenegynéhányan alapították meg az egyesületet.

Borgos Anna, a szervezet egyik ügyvivője ismertette a Labrisz Leszbikus Egyesület legfontosabb céljait, tevékenységét, amelyek közül kiemelte a közösségszervezés fontosságát (beszélgetőcsoportok, kiadványok, hírlevél); valamint a leszbikus és biszexuális nők láthatóságának növelését, illetve a szélesebb társadalommal való párbeszéd kialakítását, amelyet publikációkon, ismeretterjesztésen és az egyesület iskolai programján keresztül tart megvalósíthatónak.

Az egyesület társszervezője a nyári meleg és leszbikus fesztiválnak, könyveket ad ki: köztük a *Leszbikus tér/erő* című esszékötetet a leszbikus történelemről és politikáról, a feminizmusról és az előbújásról szól, a *Szembe-szél: Leszbikusok a szépirodalomban* pedig verseket és novellákat tartalmaz, emellett társkiadói voltak az *Összefoglaló a melegek, leszbikusok és biszexuálisok diszkriminációjáról Magyarországon, 2001* című könyvnek is. Legújabb kiadványuk, az *Előhívott önarcképek: Leszbikus nők önéletrajzi írásai* című könyv, amelyben memoár-részlet, levél, napló, önéletrajzi ihletésű novella és versbetétekkel dúsított önéletrajzi esszé egyaránt található.

Az egyesület *Melegség és megismerés* című programját az Európai Unió PHARE Demokrácia Mikroprojektje támogatta. 2001 óta mintegy száz órát tartottak budapesti és vidéki középisko-

lákban, és meghívott előadóként részt vettek a tanár- és pszichológusképzés kurzusain is. 2001-ben kiadták a *Már nem tabu* című

tanári kézikönyvet, amely iskolával kapcsolatos írásokat, óraterveket, ismertetőket tartalmaz.

A Labrisz együttműködik más feminista, meleg és leszbikus, illetve emberi jogi szervezetekkel is: a NANE-val (Nők a Nőkért Együtt az Erőszak Ellen), a Háttér Társaság a Melegekért egyesülettel, illetve oktatási és más programjaiban együtt dolgozott a Háttér és a Habeas Corpus Munkacsoport tagjaival.

Bővebben: www.labrisz.hu

V. M.

Nem a melegházasságra Regisztrált élettársi kapcsolat mellett döntött a kormány

A parlament emberi jogi, kisebbségi és vallásügyi bizottsága november 6-án leszavazta a házasság intézményének kiterjesztését célzó SZDSZ-es javaslatot. Az ellenzéki pártok nemmel szavaztak, az MSZP tartózkodott. Egyedül *Donáth László* szocialista képviselő szavazott igennel, az előterjesztő *Gusztos Péterrel* együtt. A bizottsági ülésen a FIDESZ képviselője szűkszavúan csak annyit mondott, hogy pártja nem támogatja a javaslatot, az MDF-es *Pettő András* pedig az SZDSZ PR-akciójának nevezte az előterjesztést. A nagyobbik koalíciós párt részéről megszólaló *Szabóné Müller Tímea* – aki szintén nemmel szavazott az ülésen – szerint nem folyt társadalmi vita a melegházasságról, illetve a Ptk. módosításában szereplő regisztrált élettársi kapcsolat megfelelően rendezze a leszbikus és meleg párok helyzetét.

Ezt követően a kormány november 14-ei ülésén a meleg párok regisztrált élettársi kapcsolatának engedélyezését fogadta el.

A melegek jogegyenlősége felé tett lépés előzményének tekinthető, hogy meleg identitását nyáron, a Meleg Büszkeség Napja megnyitóján nyilvánosan is felvállaló *Szetey Gábor* személyügyi államtitkár felszólalása meggyőzte a szocialisták parlamenti frakcióját a kérdést illetően, akik az új Polgári Törvénykönyv – évek óta húzódó, de 2009 előttre semmiképpen nem tervezett – elfogadásához kötötték volna korábban a regisztrált élettársi kapcsolat engedélyezését. Az államtitkár szerint az MSZP-t mind az európai szocialista és szociáldemokrata pártok gyakorlata, mind saját, jól felfogott érdeke az azonnali cselekvésre kellett, hogy ösztönözze.

www.onkornet.hu

Az Év öröksége

Hivatalosan véget ért a 2007 – Egyenlő Esélyek Mindenki Számára Európai Év magyarországi eseménysorozata november 15-én.

Legacy of the year, vagyis Az Év öröksége volt a zárókonferencia mottója, amely rámutat arra, hogy az esélyegyenlőség jegyében eltelt évnek vannak eredményei, melyeket egyéni és társadalmi szinten egyaránt alkalmazni kell, a közgondolkodás részévé kell tenni. Bőven van tennivaló a jövőben is, ezért lényeges, hogy a kampányév ne csupán az emlékezetünkben maradjon meg és ne tekintsük lezártnak az esélyegyenlőségre való törekvéseket, elképzeléseket.

A tematikus év zárórendezvényét a fenti gondolatokkal Dr. Lamperth Mónika szociális és munkaügyi miniszter nyitotta meg és hangsúlyozta, hogy bármilyen kormányzati, minisztériumi program sikeressége elképzelhetetlen társadalmi támogatottság nélkül, ezért a helyi civil szervezetek, önkormányzatok és a lakosság támogatását kéri. Ismertette a szaktárca és a kormány kiemelt esélyteremtő programjait, amelyek igen széles réte-

Jogok, képviselő, elismerés, tiszteletben tartás... az Év fő célkitűzései, alappillérei voltak, amelyeket a miniszter kiegészített a partnerség, az összehangolás, a befogadás és a párbeszéd fogalmaival. Hangsúlyozta: „Ahhoz, hogy a jogszabályok jelentős hatást gyakoroljanak az emberek hétköznapi életére, azokat széles körben ismertté és mindenki számára elérhetővé kell tenni. Fontos, hogy minden állampolgár tisztában legyen saját jogaival, azokat érvényesíteni tudja, és fel kell ismernie, hogy mások hasonló jogainak tiszteletben tartása rá is bizonyos kötelezettségeket ró”, és hozzátette, ezeket a törekvéseket és elképzeléseket sokkal korábban keletkeztek, köztudatba épülésüket viszont az Európai Év nagyban elősegítette.

Dr. Lamperth Mónika beszéde után a szociális és munkaügyi tárca által kiírt és támogatott esélyegyenlőségi pályázatok díjazottait köszöntötte. *Rauh Edit*, a Szociális és Munkaügyi Minisztérium esélyegyenlőségi szakállamtitkára – a konferencia levezető elnöke – a kitüntetettek méltatásában elmondta, hogy a kormány a díjakkal megbecsülését kíván

Palya Bea, Dr. Lamperth Mónika, Rauh Edit

geket érintenek, többek között a nőket, a fogyatékosokkal élőket, az időseket és a romákat, és foglalkoznak a szexuális identitás, valamint a faji és hitbéli meggyőződés kérdéseivel.

ja kifejezni azon munkáltatóknak, akik példás figyelmet fordítottak dolgozóik esélyegyenlőségének javítására.

A *Legjobb esélyegyenlőségi terv díjjal* elismert vállalkozások és intézmények humánpolitikájukban és programjaikban

FOGALOMTÁR

Legfontosabb magyar és idegen nyelvű kifejezések, szimbólumok, melyeket a leszbikusok, melegek, biszexuálisok, transzneműek használnak.

Átoperálás SRS (sex-reassignment surgery). Szexuális átalakító műtét transzszexuálisok számára.

Bisexualitás. Érzelmi és szexuális vonzalom képessége mindkét nem iránt. A biszexuálisok jelentős része életének egyes időszakában kizárólag a homoszexuális vagy kizárólag a heteroszexuális ingerekre reagál.

Coming out. Előbújás, a melegség felvállalása az élet különböző színterein.

Dyke. Eredetileg a férfias leszbikusokra alkalmazott pejoratív megjelölés az angol nyelvben; később pozitívá alakítva az asszertív, öntudatos leszbikus nők kezdték használni saját magukra.

Eurogames. Nemzetközi meleg sportverseny, meleg olimpia.

Europride. Minden évben máshol rendezett több hetes meleg kulturális rendezvény - felvonulással, fesztivállal és egyéb eseményekkel.

F to M (F2M). Transzférfi („nőből férfi”). Transzszexuális, aki genetikailag nőként született, és férfivé alakult.

Fekete háromszög. A leszbikusok egyik jelképe, a koncentrációs táborokban használták a leszbikus nők megjelölésére. Magyarországon nem használják.

Feminizmus. Társadalmi mozgalom, illetve nézet, amely a nők iránti előítéletek megszüntetésére, a férfiak és a nők megkülönböztetett bánásmódjának eltörlésére, és általában a nők érdekeinek fokozott előtérbe helyezésére irányul.

Gay. A „meleg” férfi jelenlegi legáltalánosabb, nem tabu kifejezése angolul.

Glb. Gay-lesbian-bisexual-transgender, azaz leszbikus-meleg-biszexuális-transznemű. Ugyanezt jelenti az lgbt, csak a leszbikus szó szerepel elől. Magyarul (ld. lmbt).

Hermafrodita, interszexuális. mindkét nem nemi szerveivel rendelkező személy.

Homoszexuális. az embereket akkor nevezik így, ha saját nemük és (szexuális) partnerük neme megegyezik. A homoszexuális kifejezést 1868-69-ben Kertbeny Károly, magyar-német író-fordító a görög homo és a latin sexus szavakból alkotta meg egy meglepően modern emberi jogi kontextusban.

Homofóbia. A homoszexualitástól, illetve a leszbikus, meleg, biszexuális emberektől való félelem, illetve a feljűk irányuló düh; ellenséges, előítéletes megnyilvánulásokban, diszkriminációban érhető tetten.

IGLYO. International Gay, Lesbian, Bisexual, Transgender and Queer Youth and Student Organization; nemzetközi LGBT ifjúsági szervezet, amelynek 27 éven aluliak lehetnek tagjai.

ILGA. International Lesbian and Gay Association; Nemzetközi Meleg és leszbikus Szervezet, amely 1978-ban alakult a melegek és leszbikusok jogainak védelmére és érdekeik nemzetközi képviseletére.

Labriz Kétélű bárd, a leszbikusok szimbóluma. A magyar leszbikus egyesület neve is.

Lambda. Meleg szimbólum; 1970-től használják, jelentése ellentmondásos: egyesek szerint a liberalizálást (felszabadítást),

mások szerint a fizikából vett hasznos energiát vagy a hullámhosszt jelentheti.

Leszbikus. A homoszexuális nőkre alkalmazott politikailag korrekt kifejezés.

Lila háromszög. A leszbikusok színe, leszbikus szimbólum.

MLBT- vagy mlbt-közösség leszbikus-meleg-biszexuális-transznemű. A szexuális orientációval kapcsolatos kisebbségek közös, politikailag korrekt megnevezése.

M2F (M-to-F). transznő ("férből nő"). Transzszexuális, aki férfinak született, de nővé alakult.

Meleg. A homoszexuálisok politikailag korrekt magyar elnevezése.

Nemi identitás. A férfi vagy a női nemhez, vagy mindkettőhöz, vagy egyikhez sem való tartozás érzése alapján kialakított önazonosság-tudat. (Nem azonos a szexuális orientációval).

Rózsaszín háromszög. A náci koncentrációs táborokban a homoszexuális férfiak megkülönböztetésére szolgáló jel, később a melegek nemzetközi szimbólumává vált.

Szexuális orientáció. Tartós érzelmi, szerelmi, szexuális vonzalom egy másik személy iránt, mely nem feltétlenül jut kifejezésre a szexuális magatartásban – de könnyen megkülönböztethető a szexualitás többi komponensétől: a biológiai nemtől, a nemi identitástól és a társadalmi nemi szerepektől. A szexuális orientáció értékei egy olyan skálán helyezhetők el, ahol a kizárólagos homoszexualitás és a kizárólagos heteroszexualitás által kijelölt végpontok között számos, például biszexualitással jellemezhető átmenet található.

Szivárványzászló. A melegek szimbóluma, zászlaja. A sokszínűséget fejezi ki. 1978-tól használják. Kezdetben nyolcszínű volt (rózsaszín=szex, vörös=élet, narancssárga=gyógyítás, sárga=nap, zöld=természet, türkiz=művészet, indigókék=harmónia, ibolya=lélek), de 1979-től előállítási nehézségek miatt a rózsaszínt és a türkizt elhagyták, az indigót királykékkel helyettesítették.

Titkos Ilona. Korábban így nevezték a rejtőzködő meleget. Titkos Ilona (1898-1963) magyar színésznő volt, a húszas években a sex appeal (szexepil) megtestesítője.

Transzfóbia. A transzszexuális és a transznemű emberektől való félelem, illetve a feljük irányuló düh.

Transznemű. A „nemi határsértők” változatos csoportja. Ide sorolhatók többek között a transzszexuálisok, a transzvesztiták, az atipikus neműek, az átöltözők, az interszexuálisok és a nemi cím-kézést elutasítók.

Transzszexuális (TS). Aki az ellenkező nem tagjaként szeretne élni és mások által elfogadva lenni. Ezt általában az a vágy kíséri, hogy testét sebészeti beavatkozásokkal és hormonkezeléssel minél jobban összhangba hozza az előnyben részesített nemmel.

Egy izraeli transzszexuális így fogalmazta meg álláspontját: „Nem egy fiú vagyok, akinek lelki problémái vannak, hanem egy lány, akinek testi.”

Transzvesztita (TV). Az (a férfi vagy nő), aki a másik nem ruháinak viselése által (átmenetileg) élvezni kívánja a másik nemhez való tartozást, de saját nemét nem (feltétlenül) akarja megváltoztatni; transzvesztita az is, aki számára a másik nem ruháinak viselése szexuális izgalmat jelent. Ez utóbbi típust nevezik fetisizisztikus transzvesztitizmusnak.

Vörös szalag. Az AIDS elleni küzdelem iránti szolidaritás kifejezéséként a kabáthajtókán viselt szalag.

Mocsonaki László

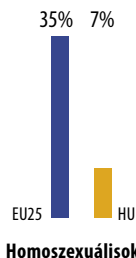
Eurobarométer

Az európai unió a 2007-es *Egyenlő Esélyek Mindenki Számára Európai Év* célkitűzéseinek megfelelő eléréséhez előzetes kutatást készített a tagállamokban a diszkrimináció és egyenlőtlenség témájában.

A felmérés 2006. június 7.–július 12. között készült a TNS Opinion & Social cég gondozásában, és az EU-ban törvények által tiltott hat diszkriminációs okra – nem, kor, vallás vagy meggyőződés, etnikai származás, fogyatékoság, szexuális orientáció – fókuszált.

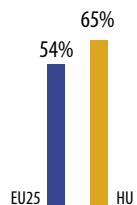
Lapunk mellékletében folyamatosan részleteket közlünk a kutatásból, a teljes dokumentum a www.ec.europa.eu vagy a www.szmm.gov.hu oldalon található.

K: Vannak Önnek olyan barátai vagy ismerősei, akik...? **V:** Igen.

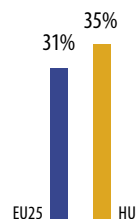
Homoszexuálisok

K: Ön szerint a mai magyar társadalomban a következő csoportokhoz való tartozás inkább előnyt, inkább hátrányt jelent, vagy pedig nem számít? Az, ha valaki... **V:** inkább hátrányt jelent

Homoszexuális

K: Ha a mostani helyzetet összeveti az öt évvel ezelőttivel, Ön szerint a diszkrimináció alábbi típusai elterjedtebbek vagy kevésbé elterjedtek Magyarországon? A(z) ... alapján történő diszkrimináció **V:** elterjedtebb

Szexuális orientáció

aktívan is segítik a kisgyermeket nevelőket, a fogyatékkal élőket, romákat, pályakezdőket, idősebb munkavállalókat. Az e célcsoportokhoz tartozó munkatársak legtöbb esetben speciális képességük, vagy időbeli korlátjaik, vagy egyszerűen a velük szemben fennálló előítéletek miatt gyakran nem tudnak meglévő képességeik szerint teljesíteni, optimálisan beilleszkedni.

A konferencián köszöntőt mondott *Palya Bea*, az Esélyegyev egyik nagykövete, aki *Álomturmét* szervezett az Évhez kapcsolódóan, mely során a gyerekekkel közösen álmodtak egy mindannyiunk számára jobb és egyenlőbb esélyeket nyújtó jövőről.

Arató Gergely, az Oktatási és Kulturális Minisztérium államtitkára kitért köszön-

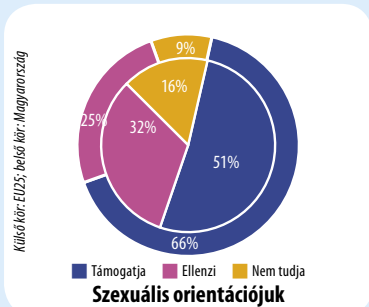
tőjében az iskoláskor kérdéseire, hangsúlyozta, hogy a *ismeretekhez való hozzáférést, a tanulásához való jogot* biztosítani kell, hiszen az esélyegyenlőség kérdésében fontos tényező a jogok ismerete, a képességek megszerzése, amelyek mind szükségesek az életben való „esélyesebb” megmérettetéshez. Kiemelte, hogy a rászoruló, kisebbségi csoportok integrálását segíteni kell, mert az a többségi társadalom tagjaira is kedvezően hat.

A köszöntőket követően *Gyulavári Tamás* beszélt a magyar antidiszkriminációs jogrendszeréről és a hazai tapasztalatokról. A szegénységi csapda megakadályozásáról tartott előadást *Tausz Katalin*, aki szomorú képet lát kirajzolódni elsősorban a gyermekek

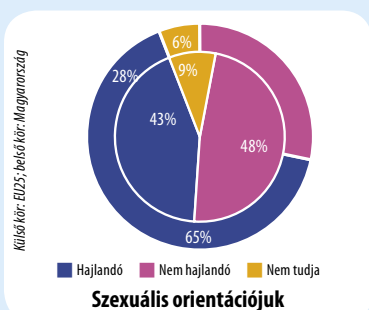
K: Az Ön véleménye szerint a diszkrimináció alábbi típusai nagyon elterjedtek, eléggé elterjedtek, eléggé ritkák vagy nagyon ritkák Magyarországon? A(z) ... alapján történő diszkrimináció **V:** elterjedt

Kor		
	EU25	HU
Összesen	50%	36%
A válaszadók megoszlása... szerint:		
Nem		
Férfi	49%	36%
Nő	51%	35%
Tanulmányok (életkor a befejezés évében)		
15	47%	32%
16–19	49%	34%
20+	53%	42%
még tanul	58%	43%

K: Támogatná vagy ellenezné olyan intézkedések bevezetését, amelyek mindenki számára egyenlő esélyeket teremtenének a foglalkoztatás területén? Speciális intézkedések bizonyos csoportok esetében... alapján.

K: Hajlandó lenne arra vagy sem, hogy egy népszámlálás részeként (anonim módon) információt szolgáltatson az alábbi kérdésekkel kapcsolatban, amennyiben ez segítené a diszkrimináció elleni harcot?

szegénységének ügyében, *Severine Deboos*, a Nemzetközi Foglalkoztatottsági Szervezet képviselőjében pedig a munkaerőpiaci esélyegyenlőség érvényesítéséről beszélt.

A szekcióüléseken számos ismert szak tekintély közreműködésével a jogérvényesítést, az esélyegyenlőségi terveket, a média szerepét, valamint az erőszak megjelenési formáit vették górcső alá.

Az Esélyév kampányéve véget ért, de szellemisége átível a következő évekre, hiszen a programok hatására egyéni és társadalmi szinten is elindultak szemléletbeli változások, azonban a megkezdett tevékenységek, az intézkedések eredményei hosszabb távon érnek be. Mindannyian az Esély-

A médiaszekció: Soós Viktória (tusarok.org), Csiky Ildikó (Ön-Kor-Kép) és Tordai Ágnes (Prime Time Communications)

év letéteményesei vagyunk, a megkezdett munkát folytatnunk kell. Ez az üzenet az Év öröksége.

A konferencia előadásai, szekciótémái bővebben: www.szmm.gov.hu, www.onkornet.hu

Kolin Péter

Kodak Diákreklámfilm-verseny magyar győztesrel

A diákreklámfilm-pályázatán induló alkotások közül LÓTH BALÁZS *Szeret-nem szeret* című munkájára szavaztak legtöbbször a Golden Drum Reklámfesztivál ideje alatt. A nemzetközi versenyen két magyar pályamű indult, amelyek korábban egy hazai megmérettetésen nyertek.

A Kodak Nagy-Britanniában hirdette meg először a diákreklámfilm-versenyt, idén először Lengyelországban, Magyarországon, Romániában és Törökországban tanuló diákok is részt vehettek benne.

A magyarországi Kodak Társadalmi Célú Diákreklámfilm verseny 2007 márciusában indult, az első körben szakmai zsűri értékelt a beadott színpiszokokat és választott ki tíz, megvalósításra érdemes pályázatot. A tíz projektre a Moholy-Nagy Művészeti Egyetem és a Színház- és Filmművészeti Egyetem diákjai alkotói csoportokat hoztak létre, ők tervezték meg és készítették el a filmeket. A verseny főtámogatója, a Szociális és Munkaügyi Minisztérium a 2007 – Egyenlő Esélyek Mindenki Számára Európai Év keretein belül adta meg verseny témakörét, ezen felül pedig limitált költségkeretet biztosított mind a tíz forgatási stáb munkájához. További támogató volt a Focus Fox és a Sparks, illetve a Kodak. A tíz 30 másodperces filmet a közismert filmes szakemberekből álló zsűri júniusban értékelt, és kiválasztották Lóth Balázs *Szeret-nem szeret*, illetve KÁJEL JUDIT, TARI ZSÓFIA és RÉV MARCELL *Pást* című munkáit, amely filmek a portorozsi Golden Drum fesztiválon versenyeztek a többi ország Kodak reklámfilmversenyének győztesével együtt. A Szociális és Munkaügyi Minisztériummal kötött szerződés szerint a *Szeret-nem szeret* című szpot hamarosan a nagyközönséghez

is eljuthat. A vetítéseket követően a Kodak begyűjtötte a nézők szavazatait, amelyek összesítése szerint Lóth Balázs munkája nyert, akinek az elismerést *Dr. Lamperth Mónika* szociális és munkaügyi miniszter adta át az Esélyév hazai zárókonferenciáján.

Európai Unió Újságíró Díj

Az Európai Bizottság immár negyedik éve tünteti ki uniós újságírói díjjal azokat a nyomtatott és online médiában dolgozó újságírókat, akik nagyban hozzájárulnak a sokszínűség előnyeinek bemutatásához, és kiveszik részüket a társadalmi megkülönböztetés elleni harcból.

Idén 41 magyar pályázat érkezett (így a benevezett versenyművek szempontjából hazánk az ötödik a tagállamok sorában), amelyek közül a héttagú hazai zsűri *SCIPIADES ERZSÉBET* *Jobb volna ma 500 zsidó, mint 500 cigány* című írását ítélte a legjobbnak, és továbbította a brüsszeli zsűrinek.

A 2007 – Egyenlő Esélyek Mindenki Számára Európai Év – Különdíj győztes pályaműve *SOMBOR JUDIT* *Amit az élet elvett tőlem, másutt visszaadta* című riportja lett. A nemzetközi díjátadó 2007. december 18-án lesz Brüsszelben, ahol, reméljük, a tavalyihoz hasonlóan idén is lesz magyar díjazott. (2006-ban az Európai Újságíró Díj második helyezettje *Hargitai Miklós* újságíró volt).

A pályázat weboldala: <http://journalistaward.stop-discrimination.info/213.0.html>

A pályázat weboldala: <http://journalistaward.stop-discrimination.info/213.0.html>

„Legjobb esélyegyenlőségi terv” díj

A Szociális és Munkaügyi Minisztérium munkahelyi esélyegyenlőségi tervek program megvalósítására kiírt pályázata a munkahelyi egyenlőséget és a sokszínűséget állította a középpontba. A 20 millió forint keretösszegű pályázatot a Fővárosi Közhasznú Foglalkoztatási Szolgáltató Kht. nyerte meg. A győztes – a pályázati kiírásoknak megfelelően – három kategóriában meghirdette a „Legjobb esélyegyenlőségi terv” díjat, mely további motivációt jelentett a munkaadóknak az esélyegyenlőségi tervek elkészítésében.

A díjazottaknak – a versenyszféra, illetve többségi állami tulajdonú vállalkozások kategóriában a Magyar Posta Zrt.-t képviselő *Szűts Ildikó* általános vezérigazgató-helyettesnek, az önkormányzatok és intézmények kategóriában *Üllés község polgármesterének, Nagy Attila Gyulának*, illetve a központi közigazgatás és intézményei kategóriában a Budapesti Corvinus Egyetem esélyegyenlőségi referensének, *dr. Boros Anitának* –, méltatásukat követően, *Dr. Lamperth Mónika* szociális és munkaügyi miniszter adta át az elismerést az Esélyév zárókonferenciáján. A

ÖN
KOR
KÉP

Az esélyegyenlőségi melléklet a Szociális és Munkaügyi Minisztérium megbízásából készült

A mellékletet szerkesztették: Kolin Péter, Mocsonaki László, dr. Takács Judit, Szász Andrea, Vajda Márta

A mellékletben szereplő cikkek a szerzők álláspontját tükrözik. Az Európai Bizottság nem felel az abban közölt adatok esetleges felhasználásáért.

A program megvalósulását a 2007 – Egyenlő Esélyek Mindenkinek Európai Év támogatja.

Szűts Ildikó, Dr. Lamperth Mónika, Nagy Attila Gyula és Dr. Boros Anita

díjról és a munkahelyi esélyegyenlőségi tervekkel kapcsolatos gyakorlati tudnivalókról további információt a www.humanstudio.egalnet.hu honlapon lehet olvasni.

V.M.

Európai Fotópályázat

Európa képző- és iparművész hallgatói kreatív állásfoglalásukat fejezhették ki azzal, hogy alkotásukat benevezték 2007. március 1. és július 31. között a *Törj át a sztereotípián!* fotópályázatra. Magyarországról 37 pályamű érkezett a versenyre, amelyek közül kettő shortlisten szerepelt, ám végül két lengyel, és egy német diák

vitte el a pálmát. A magyar alkotások a többi 34 között a pályázathoz kapcsolódó európai vándorkiállításon tekinthetők meg a győztes alkotók városaiban; továbbá vizuális elemeit képezik majd későbbi kampányoknak, promóciós anyagoknak.

A pályázat weboldala: <http://photocompetition.stop-discrimination.info/582.0.html>

PÁLYÁZAT

Az EU és MTV (Music Television) Videópályázat
Az Európai Unió és a világ legnagyobb ifjúsági tévécsatornája, az MTV (Music Television), október 22-én indította útjára közös pályázatát, amelynek célja, hogy a nevezők az általuk készített videó üzenetekkel rámutassanak az esélyegyenlőség előnyeire, és a diszkrimináció elleni harc fontosságára. A nevezés december 8-ig tart, szavazni pedig december 15-ig lehet. A pályázat weboldala: <http://www.eudiversity.com>